

ADVIES 112

**FINANCIERING VAN DE WERKING VAN HET HOGER
ONDERWIJS IN VLAANDEREN**

31 mei 2007

ADVIES 112

**FINANCIERING VAN DE WERKING VAN HET HOGER ONDERWIJS IN
VLAANDEREN**

31 mei 2007

Inhoud

- SITUERING..... 3
- HET NIEUWE FINANCIERINGSMODEL BEKNOPT SAMENGEVAT 3
- ADVIES 5
 - ALGEMEEN 5
 - FINANCIERINGSMODEL- ONDERZOEKSDEEL 5
 - GROEIPAD 1STE GELDSTROOM..... 6
 - OUTPUT GEDREVEN EN ONDERZOEKS'MINDED' 6

ADVIES 112

Bij het voorontwerp van decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen

SITUERING

Op 21 mei 2007 vroeg minister Frank Vandenbroucke de VRWB om advies bij het voorontwerp van decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen. Dit voorontwerp bouwt voort op een eerdere principenota die in juni 2006 door de Vlaamse regering principiële werd goedgekeurd en geeft decretaal vorm aan de ingrijpende hervormingen van de financiering van het hoger onderwijs.

Het voorontwerp van decreet, dat vanaf 2008 in werking treedt, regelt volgende elementen:

- een nieuw financieringsmodel voor de werkingsuitkeringen van de universiteiten en de hogescholen in Vlaanderen;
- een aanmoedigingsfonds dat moet worden ingezet om gelijke kansen en diversiteit in het hoger onderwijs te stimuleren;
- een systeem van individueel leerkrediet dat de (mede)verantwoordelijkheid van de studenten voor de studievoortgang in het hoger onderwijs moet uitdrukken;
- maatregelen voor de rationalisatie van het opleidingsaanbod.

De VRWB acht zich minder onderlegd voor wat de onderwijsaspecten uit dit ontwerpdecreet betreft en laat dit over aan de bevoegde adviesraden. Het VRWB-advies beperkt zich dan ook grotendeels tot de aspecten die het onderzoeksluik van het nieuwe financieringsmodel betreffen.

HET NIEUWE FINANCIERINGSMODEL BEKNOPT SAMENGEVAT

In het nieuwe financieringsmodel is de globale werkingsuitkering van de hogescholen en universiteiten samengesteld uit volgende componenten:

- de globale onderwijssoevereiniteit voor de hogescholen en de universiteiten;
- een variabel onderwijsdeel voor de professioneel gerichte opleidingen aan de hogescholen;
- een variabel onderwijsdeel voor de academisch gerichte opleidingen aan de hogescholen;
- een variabel onderwijsdeel voor de academisch gerichte opleidingen aan de universiteiten;
- een onderzoeksoevereiniteit voor de universiteiten;
- een variabel onderzoeksdeel voor de universiteiten.

Omwille van eenvoud en transparantie wordt gekozen voor deelbudgetten voor de afzonderlijke types onderwijs. De omvang van de deelbudgetten vertrekt van de huidige budgetten van universiteiten en hogescholen, bij de hogescholen opgesplitst voor de professioneel gerichte opleidingen en de academisch gerichte opleidingen.

Artikel 8 §2 van het ontwerpdecreet stelt dat bij de universiteiten de verhouding (sokkel onderwijs_{universiteiten} + variabel onderwijsdeel_{universiteiten}) ten opzichte van (sokkel onderzoek_{universiteiten} + variabel onderzoeksdeel_{universiteiten}) gelijk is aan 55%/45%. Hierbij is de sokkel onderwijs_{universiteiten} gelijk aan de som van de onderwijssockels van alle universiteiten. Voor de hogescholen bevat het financieringsmodel geen afzonderlijke onderzoeksfinanciering.

Het onderzoeksgedeelte voor de universiteiten bestaat uit een onderzoekssokkel en een onderzoeksvariabel deel. De onderzoekssokkel wordt verdeeld over de universiteiten op basis van het aantal doctoraten en het aantal publicaties.

Het variabel onderzoeksdeel wordt verdeeld over de universiteiten op basis van:

- het aantal academisch gerichte initiële bachelor- en masterdiploma's uitgereikt door de universiteit en door de hogescholen die deel uitmaken van dezelfde associatie; Het aantal diploma's per opleiding wordt vermenigvuldigd met de van toepassing zijnde OBE-factor;
- het aantal diploma's van doctor uitgereikt door de universiteit;
- het aantal publicaties en het aantal citaties zoals berekend in de BOF-sleutel;
- het aantal nieuw benoemde leden van het zelfstandig academisch personeel komende van een andere instelling of sector en het aantal nieuw benoemde leden van het zelfstandig academisch personeel van het vrouwelijke geslacht.

De invoering van dit nieuwe financieringsmodel kan leiden tot verschuivingen van middelen tussen de instellingen. In een overgangsperiode tot en met 2013 geldt een principe van gegarandeerd minimum, waarbij geen enkele instelling minder werkmiddelen ontvangt dan het geïndexeerde bedrag van 2007. Vanaf het begrotingsjaar 2014 zal het nieuwe financieringssysteem dan volledig operationeel zijn en zal dit gegarandeerde minimum niet meer gelden.

ADVIES

ALGEMEEN

- 1.** Dit voorontwerp van decreet is een lijvig document dat het resultaat is van een grondige evenwichtsoefening. In deze synthesesnota beoogt de minister een consensus tussen onderwijs en onderzoek, tussen de belangen van hogescholen en universiteiten, tussen grote en kleinere instellingen en werd gepoogd een oplossing te vinden voor specifieke zorgen van bepaalde instellingen. De VRWB vindt dit een verdienstelijk en werkbaar consensusmodel.
- 2.** Dit is één van de belangrijkste beslissingen die de Vlaamse regering neemt voor de komende jaren, ook wat de financiering van onderzoek betreft, vindt de Raad. De basisfinanciering van de universiteiten en hogescholen heeft immers een enorme impact op het kader dat voor onderzoek moet instaan.
- 3.** Zoals reeds in de inleiding aangehaald, wenst de VRWB zich enkel over het onderzoeksluik uit te spreken. De onderstaande aanbevelingen hebben daar betrekking op.

FINANCIERINGSMODEL- ONDERZOEKSDEEL

- 4.** De essentie van dit lijvige document is samengebracht in een strikt afgewogen formule, waarin elke wijziging aan één of andere factor een grote impact heeft op het eindresultaat. De VRWB is zich terdege bewust van dit fragiele evenwicht en vindt het daarom niet opportuun om aan afzonderlijke onderdelen te sleutelen.

Anderzijds vindt de VRWB dat het niet verstandig zou zijn om twee verschillende outputgebaseerde sleutels voor onderzoeksfinanciering - die gebruik maken van dezelfde componenten - naast elkaar te hanteren: enerzijds een sleutel voor het BOF en daarnaast een sleutel voor de basisfinanciering van de universiteiten.

De door de VLIR-werkgroep 'onderzoek' nieuw voorgestelde BOF-sleutel draagt immers de goedkeuring weg van alle universiteiten.

De Raad beveelt daarom aan dat het variabele onderzoeksgedeelte zo weinig mogelijk zou afwijken van de BOF-sleutel en dat, indien de criteria die voor de BOF-sleutel worden gehanteerd, worden aangepast, dit ook in het financieringsbesluit van toepassing wordt.

Voor de berekening van de indicator 'publicaties en citaties' en van de 'mobiliteit- en diversiteitcoëfficiënt' in het variabel onderzoeksgedeelte, is een verwijzing opgenomen naar de voorschriften voor de verdeling van de BOF-middelen. Dit is niet het geval voor de doctoraten. De VRWB adviseert om ook hier dergelijke verwijzing naar de BOF-voorschriften op te nemen.

5. De benchmarking studie van het Steunpunt O&O-Indicatoren leert dat de basisfinanciering van de Vlaamse universiteiten zeer gering is, vergeleken met de andere onderzochte Europese landen. Inzake de onderzoeksfinanciering via de eerste geldstroom (in OESO-statistieken is dit een richtcijfer van 25% van de werkingsmiddelen), komt Vlaanderen op de voorlaatste plaats met een percentage van het BBPR dat slechts 44% is van wat men op basis van het Europese gemiddelde (EU-15) zou verwachten.

De VRWB grijpt deze cijfergegevens aan om deze prangende problematiek nogmaals te signaleren. Dit is immers een belangrijke lacune, waarvoor op dit ogenblik geen antwoord wordt gegeven.

6. Reeds herhaaldelijk wees de VRWB er op dat het ZAP-kader aan de Vlaamse universiteiten momenteel te beperkt is en leidt tot een chronische onderomkadering. Zoals o.m. uit de VRWB-studie 'Doctoreren in Vlaanderen' blijkt, heeft deze onderomkadering enerzijds te maken met het sterk gestegen aantal (tijdelijke) jonge onderzoekers gedurende de laatste jaren - het Vlaamse tijdelijke kader is nu op een vergelijkbaar niveau met onze buurlanden - maar is vooral te wijten aan de stagnering van het ZAP-korps.

Een inhaalbeweging met een substantieel groeipad voor het vaste kader van de universiteiten is aan de orde. Dit moet geleidelijk gebeuren via een meerjarenplan met bv. een groei van 1 - 1,5% van het ZAP-korps per jaar.

Momenteel kunnen vaste aanstellingen enkel via de 1e geldstroom. Het kan nuttig zijn om een grondige discussie te voeren over alternatieve en creatieve manieren om de vaste omkadering aan de universiteiten proportioneel te verhogen, zonder daarbij enkel op de werkingsmiddelen te focussen, zoals bv. het creëren van contracten van onbepaalde duur (gelijkgesteld aan ZAP) via middelen die op andere manieren verworven zijn.

Op vraag van minister Fientje Moerman voert de VRWB momenteel een denkoefening uit, rond de prioritaire noden voor de verdere uitbouw van een sterk Vlaams wetenschaps- en innovatiebestel in een Europese en internationale context. Hierin reikt de VRWB verschillende pistes aan om de draagkracht van de universiteiten te versterken (uitbreiding van de permanente omkadering, behoud dynamiek wetenschappelijk onderzoek, meerkosten dekkende overhead ...). Dit advies zal begin juli aan minister Fientje Moerman worden overgemaakt.

7. Het ontwerpdecreet neemt voor het eerst een indexatiemechanisme op dat de gezondheidsindex volgt. Dit is alvast een positieve evolutie, vindt de Raad. Maar het zou nog beter zijn indien de reële kostenevolutie zou worden gevolgd, waardoor verdere erosie van de middelen wordt vermeden.

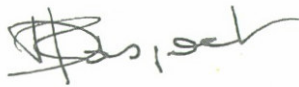
OUTPUT GEDREVEN EN ONDERZOEKS'MINDED'

8. De VRWB vindt het positief dat het voorgestelde financieringsmodel (ten dele) output-gedreven is. Vlaanderen behoort in dit opzicht tot de weinige landen/regio's in Europa waar zo resultaatsgedreven wordt tewerk gegaan. En dit mag best wel in de verf worden gezet, vindt de Raad. De eruit voortvloeiende competitie werkt zelfregulerend en geeft instellingen de kans voor hun inspanningen te worden beloond. Op termijn ziet de VRWB dit dan ook verder ten goede komen aan de kwaliteit.

9. Ook het feit dat een overgangperiode wordt ingelast, wordt positief onthaald. Dit geeft de instellingen de kans zich aan dit nieuwe model aan te passen.

10. Eveneens positief is dat het aandeel onderzoek vrij zwaar in het geheel doorweegt: de ratio onderwijs-onderzoek wordt voor de universiteiten op 55%-45% bepaald (zie eerder). De VRWB maakt hierbij de kanttekening dat dit in geen geval mag leiden tot de al te eenvoudige conclusie dat 45% van de basisfinanciering voor O&O is (i.p.v. de huidige 25%) in de internationale O&O-statistieken. Eventuele aanpassingen van het aandeel onderzoek in de basisfinanciering moeten gesteund zijn op een onderzoek naar de reële verhouding tussen onderzoek en onderwijs op basis van de werkingsuitkeringen van de universiteiten.

Indien de werkingstoelage niet toeneemt in absolute zin, heeft deze verandering bovendien weinig gevolgen voor de ondersteuning van het onderzoek.

Danielle Raspoet
Secretaris

Karel Vinck
Voorzitter

De Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB), opgericht bij decreet van 15 december 1993, is het adviesorgaan voor de Vlaamse regering en het Vlaams Parlement inzake elke aangelegenheid betreffende het wetenschaps- en technologiebeleid. De VRWB is een uniek forum waar vooraanstaande actoren uit de academische en sociaal-economische wereld zich beraden over de algemene krachtlijnen van het te voeren wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen. De VRWB is samengesteld uit een voorzitter en zestien leden, allen benoemd op grond van hun deskundigheid en/of betrokkenheid bij het wetenschaps- en technologiebeleid in Vlaanderen. Zes van deze leden worden voorgedragen door de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR), telkens drie door de werkgevers- en werknemersorganisaties vertegenwoordigd in de SERV, en vier leden worden rechtstreeks benoemd door de Vlaamse regering. Vijf hoge ambtenaren uit de Vlaamse administratie nemen met raadgevende stem deel aan de vergaderingen.

Uitgave van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB)

K. Vinck, voorzitter
D. Raspoet, secretaris

VRWB
Ellipsgebouw
Koning Albert II-laan 35, bus 13
B-1030 Brussel

Tel. +32 (0)2 553.45.20
Fax +32 (0)2 553.45.23
e-mail: vrwb@vlaanderen.be
website: www.vrwb.be

